

# DE STAAT EN DE REMONSTRANTSE KERKORGANISATIE IN DE FRANSE TIJD (I)

Paul Estié

## 1. De Remonstrantse broederschap tijdens het Koninkrijk Holland

In 1806 werd op bevel van de toen reeds machtige Napoleon Bonaparte de sedert 1795 bestaande Bataafse republiek vervangen door het Koninkrijk Holland. Zijn broeder Lodewijk Napoleon stelde hij aan als koning van dit nieuwe rijk. Hoewel Lodewijk Rooms-Katholiek was stond hij welwillend tegenover de Protestantse kerken, waaronder zich ook de Remonstrantse broederschap bevond<sup>1</sup>.

De Broederschap was in 1619 opgericht door ongeveer 200 Gereformeerde predikanten, die uit de in die tijd bestaande Republiek der verenigde Nederlanden waren verbannen omdat zij opvattingen huldigden die door de in genoemd jaar te Dordrecht gehouden Nationale synode waren veroordeeld. Hun verzet was voornamelijk gericht tegen de strenge Calvinistische leer van de praedestinatatie en het dwingend opleggen van een geloofsbelijdenis. Naar hun geestelijke leidsman, de Leidse hoogleraar Arminius, werden zij 'Arminianen' genoemd, terwijl zij ook als 'Remonstranten' werden aangeduid, nadat zij in 1610 hun meningen hadden neergelegd in een bezwaarschrift, in die tijd 'remonstrantie' genoemd, dat door hen aan de overheid was toegezonden. Ondanks hun verbanning slaagden zij er in om onder de bezielende leiding van mannen als Johannes Uytenbogaert en Simon Episcopius eigen gemeenten op te richten, voornamelijk in Zuidholland. Tot 1630 vonden er zware vervolgingen plaats. In de periode daarna werden de Remonstranten min of meer geduld en kregen zij de gelegenheid hun schuilkerken te bouwen. Toch bleef de Gereformeerde of Hervormde kerk, die in vergelijking met alle overige kerkgenootschappen een bevoorrechte plaats bekleedde in het staatsbestel, zich tot het ontstaan van de Bataafse republiek sterk verzetten tegen wat zij beschouwde als 'Arminiaanse dwalingen'<sup>2</sup>.

1. A. Ypeij en I.J. Dermout, *Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde kerk*, IV, Breda 1827, 354 nt. 318; P. Estié, *De stichting van een kerkgenootschap. Ontstaan en aanvaarding van het Algemeen Reglement van 1818 voor het bestuur der Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden*, Diss. RUL, Amsterdam 1982, 53.
2. Van de vele publicaties over de Remonstranten in de Republiek der ver-